

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๓

ลูปคำอะไรเวลานี้

เราอยากให้จิตใจของหมู่เพื่อนได้สัมผัสสัมพันธ์กับธรรม ที่ทรงแสดงไว้ตามหลักความจริงที่ทรงรู้ทรงเห็นทุกสิ่งทุกอย่างมาแล้ว ไม่ได้มาพูดเป็นลม ๆ แล้ง ๆ เอาเฉย ๆ พูดออกมาจากความรู้แจ้งเห็นจริงจริง ๆ ในบรรดาธรรมทั้งหลาย เริ่มแต่สมาธิขึ้นไปเป็นขั้น ๆ ของสมาธิคือความละเอียดแห่งความสงบ และเป็นขั้น ๆ ของปัญญา ละเอียดแหลมคมไปโดยลำดับจากนั้นก็ถึงขั้นวิมุตติหลุดพ้น ไม่นอกเหนือไปจากพระโอวาทที่ทรงสั่งสอนไว้แล้วนี้เลย

พวกเราที่ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ทำไมจึงไม่สัมผัสสัมพันธ์ธรรมที่แสดงไว้ทั้งหมดทั้งผล ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันอยู่อย่างแยกกันไม่ออก นอกจากการประพฤติปฏิบัติเขวออกนอกกลุ่มนอกทางไปเสีย โดยความพลั้งเผลอหรือความอ่อนแอ ไม่เข้มงวดกวดขันในการปฏิบัติตนเองด้วยสติเป็นสำคัญ การปฏิบัติโยนทิ้งให้พระครึ่งพุทธกาลเสียหายหมด การสำเร็จมรรคผลนิพพานก็มอบให้ท่านทั้งหมด การสำเร็จมรรคผลนิพพานของท่านเป็นฝ่ายผล การปฏิบัติของท่านท่านปฏิบัติอย่างไร ผู้สนใจในผลที่ท่านได้รับแล้วเพื่อเป็นสมบัติของตน ก็ควรคำนึงถึงเหตุคือการดำเนินของท่าน

ท่านเอาจริงเอาจังท่านไม่ทำเร่ ๆ ร่อน ๆ โลกเลกโลเลเหมือนพวกเราทั้งหลายที่ปฏิบัติกันอยู่เวลานี้ ซึ่งผู้อบรมสั่งสอนก็อกจะแตก เพราะสอนด้วยความจริงใจจริง ๆ ไม่ได้สอนเล่น ๆ การสอนนี้ก็สอนด้วยความแน่ใจด้วย ไม่ได้สอนแบบลูป ๆ คำ ๆ เราพูดอย่างเต็มปากด้วยความจริงใจของเราที่เป็นที่รู้ที่เห็นมาอย่างนั้น ทั้งฝ่ายเหตุและฝ่ายผล เราจึงกล้าพูดทุกแง่ทุกมุมในธรรมทั้งหลาย ให้ผู้มาศึกษาอบรมได้เข้าใจอย่างถึงใจแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างถึงใจ การรู้เห็นธรรมอันเป็นฝ่ายผลก็จะได้รู้เห็นธรรมอย่างถึงใจเป็นลำดับ ๆ ไป

นี่เป็นอย่างไร ตื่นข่าวกันมาอะไรบ้าง หลังไหลกันมาไม่ได้เหตุได้ผล เตี้ยววงศ์นั้นมา เตี้ยววงศ์นี้มา มากก็ไม่เห็นได้เหตุได้ผลแก้ง ๆ ก้าง ๆ มีที่ร้ายเข้ามาต้องขวางตาทุกราย ๆ ไป แม้ที่สุดการเดินบิณฑบาตเท่านั้นก็ยังขวางตา แสดงให้เห็นแล้วว่ามันขวางมาตั้งแต่เมื่อไร เหมือนกับไม่ได้บวชเข้ามาอบรมศึกษาอันใดเลย อยู่เฉย ๆ กินเฉย ๆ นอนเฉย ๆ เอาเพศนั้นมาเป็นมรรคผลนิพพานได้อย่างไรถ้าไม่ใช่การประพฤติปฏิบัติ กำจัดกิเลสซึ่งเป็นเครื่องรุกรังขวางหูขวางตาขวางใจตัวเองและคนอื่นอยู่ภายในตัวนั้นเท่านั้น ไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไร

เมื่อเข้านี้ก็ได้อุพระ เเดินแก้ง ๆ ก้าง ๆ ขวางหน้าขวางหลังอยู่นั้น จะไปก็ไม่ไปทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่พระแก่พระชราคร่ำคร่าอะไรพอจะเดินให้ทันหมู่ทันเพื่อนไม่ได้ นี่ละที่มารายไหนมาก ขวางอย่างนี้แหละ หมู่เพื่อนเดินไป เราเข้ามาศึกษาด้วยกันแล้วนี่ ท่านไปยังไงก็เดินตามท่านไป สังกะไป จำเป็นอะไรจะต้องให้พูดให้วากัน เมื่อเข้านี้ ๒ หน มีก็รายมันต้องขวางทุกรายนั้นแหละ กว่าจะเข้ารูปเข้ารอยกันได้นี่แทบเป็นแทบตาย

ดูหัวใจตัวไปซิบิณฑบาต มองดูอะไร หัวใจเป็นยังไง มาปฏิบัติก็เพื่อจะรักษาใจ ใจเป็นอะไรจึงต้องรักษา มันมีอะไรอยู่ภายในนั้น มีแต่พิษแต่ภัยเต็มหัวใจ คิดออกมาในแง่ใดมีแต่เรื่องของกิเลสตัณหาอาสวะเครื่องรกรุงรังกวนเข้ามาคลุ้มคลั่งจิตใจ เผาผลานจิตใจให้เดือดร้อนตลอดเวลา ยังไม่เห็นโทษของมันแล้วจะไปเห็นโทษอะไรที่ไหนกัน หรือจะโยนให้พระในครั้งพุทธกาลที่ท่านสำเร็จมรรคผลนิพพานไปแล้วนั้นหรือ เป็นผู้คอยรับบาปทั้งหลายที่เราสร้างขึ้น

เราทำขึ้นด้วยความประมาทของเรา ใครจะรับ เหตุมันเกิดขึ้นจากที่ไหนถ้าไม่เกิดขึ้นจากเรา แล้วผลใครจะเป็นผู้รับแทนได้ ไม่มีใครรับแทนได้ ประการหนึ่งก็ไม่มีใครจะมาบังคับชบถึงขนาดจะต้องมารับผลกรรมของผู้อื่นที่สร้างขึ้นมา ไม่มีในโลกนี้ ใครจะไปยินดีรับของไม่เป็นท่าไม่เป็นเรื่องเป็นราว ไม่เป็นสาระแก่นสาร มีแต่บุตรแต่คู่อเต็มหัวใจของเรา แสดงออกในแง่ใดก็มีแต่ออกมาจากของสกปรกโสภณ ผลปรากฏขึ้นมาเป็นความทุกข์ร้อนจะให้คนอื่นมารับได้อย่างไร ใครจะยินดีรับหากว่าเป็นของรับได้ก็ดี แต่นี้เป็นไปไม่ได้ ไม่มีใครมารับได้เพราะกฎหลักธรรมชาติมันอยู่กับตัวเองผู้สร้างผู้ทำขึ้นมา

มาตั้งใจศึกษา ให้ศึกษาชีวิตามีอยู่หามีอยู่มีไว้สำหรับอะไร ตาดูหูฟังใจคิดให้ได้เหตุได้ผลจากการมาศึกษาอบรมจริง ๆ จึงชื่อว่าเป็นผู้มาศึกษา มาแก้ง ๆ ก้าง ๆ ไม่ได้เรื่องได้ราว ใครทำอะไรก็ดูอยู่เหมือนตาไม้ไผ่หรือหูกะทอไม่สนใจ หูกะทอหูกะทอไม่เกิดประโยชน์อะไรแล้วมาเรื่อย ๆ ให้นักใจเปล่า ๆ มาก็ดมาขวางมากดมาถ่วงกันอยู่นั้นแหละ เจตนาไม่มีเจตนาที่สำคัญ สำคัญที่ผิดต้องเป็นผิด หนักต้องเป็นหนักอยู่กันแหละ ขวางต้องเป็นขวาง

สิ่งไม่ดีต้องไม่ดีให้เห็นอยู่นั่นเอง แสดงให้เห็นพื้นหรือภูมิของตัวเอง พื้นเพที่เคยเป็นมาเป็นอย่างนี้ มาประกาศนั่นแหละที่มาก็ดมาขวางแก้ง ๆ ก้าง ๆ อยู่กัน นั่นละภูมิของตัวเอง พื้นเพของตัวเองไม่เคยสนใจไม่เคยเอาไหนกับอะไร เวลาเข้ามาเกี่ยวข้องกับหมู่คณะผู้ตั้งอกตั้งใจ มันก็มาก็ดมาขวางหมู่เพื่อนให้ได้รับความลำบากลำบาก จะพูดอะไรก็พูดยาก นั่นละสิ่งไม่ดีมันขวางรู้ไหม พวกกันรู้แล้วยัง ถ้าสิ่งดีแล้วไม่ขวาง พูดออกมาก็ไม่ขวางหู กิริยาอาการการแสดงออกทุกอาการที่จะมองเห็นด้วยตาที่ไม่ขวางตา นั่นเรียกว่าเป็นธรรม ถ้าอันไหนขวางหูขวางตาล้วนแล้วแต่เป็นกิเลสทั้งนั้นแหละ มันขวางธรรม ผู้มุ่งต่อธรรมจึงต้องได้รับความไม่สะดวกสบายใจในการแสดงออกของกิเลสแห่งบุคคลผู้ประมาทนั้น

จิตอยู่กับตัวพยายามบังคับกันอยู่ทุกเวลา ทำไมจึงจะไม่ปรากฏผล มันจะนอกเหนืออำนาจของธรรมไปไหนกิเลสประเภทต่าง ๆ นะ ถ้าเราตั้งใจกำจัดจริง ๆ ระวังรักษาจริง ๆ รักษาใจ มันจะเดินไปไหนสติมีอยู่รักษาอยู่ ปัญญามีอยู่ ธรรมเครื่องกำจัดมีอยู่แล้วแท้ ๆ ทำไมจึงปล่อยให้กิเลสมันจุ่มมันลากไปทั้งวันทั้งคืน แล้วก็มาทวงเอาแต่มรรคผลนิพพานจากความเพียรที่หาสติตั้งไม่ได้มันมีอย่างที่ไหน

ทำอะไรต้องจริงต้องจังซี มาทำเร็ว ๆ ร้อน ๆ อ่อนแอได้เหวอ ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่ใช่ธรรมอ่อนแอ ใครเป็นคนจริงจังยิ่งกว่าพระพุทธเจ้าในโลกนี้เอามาเสมอซิ การประกอบความพากเพียรจะมีใครสลับสไลขนาดพระพุทธเจ้า ยากหรือไม่ยากการขุดค้นธรรมะมาให้เป็นประโยชน์แก่โลก ก็ถือว่าศาสดาแล้วเป็นผู้หนึ่งในความทุกข์ความยากความลำบาก ความทรมาณทุกสิ่งทุกประการในฝ่ายเหตุที่ทรงบำเพ็ญ ไม่มีใครสู้ พุดถึงเรื่องฝ่ายผลที่ได้มาก็ไม่มีใครจะเลิศยิ่งกว่าพระพุทธเจ้าไปได้ เป็นศาสดาของโลกทั้ง ๓ โนน

เราแค่จะเป็นครูสอนเราให้ได้เรื่องได้ราว ให้กิเลสตัณหาอาสวะก็สงบลงไปจิตใจจะได้เย็นด้วยสมาธิด้วยปัญญา ก็ไม่มีทางเกิดขึ้นได้ไม่ปรากฏนี้ทำอย่างไร เรามาลูบลค่าอะไรกันอยู่เวลานี้ ไม่จริงไม่จังแล้วจะเห็นของจริงจากที่ไหน ของจริงจริงทุกด้าน ไม่ว่าฝ่ายสมุทัย ไม่ว่าฝ่ายมรรค ต้องจริงทุกด้าน สมุทัยเกิดขึ้นมาก็เป็นกิเลสจริง ๆ ผลที่ผลิดขึ้นมาจากสมุทัยก็เป็นทุกข์จริง ๆ มรรคคือข้อปฏิบัติมีสติปัญญาเป็นสำคัญ ก็เป็นสติปัญญาจริง ๆ ถ้าเราผลิดขึ้นมาแล้วแก้กิเลสทุกประเภทได้จริง ๆ ไม่สงสัย นิโรธความดับทุกข์เมื่อสติปัญญามีความสามารถมากน้อยเพียงไรในการแก้กิเลสออกโดยลำดับ ก็ต้องแสดงตัวขึ้นมาเป็นความดับทุกข์โดยลำดับ ๆ ไปจนถึงขั้นสุดท้าย ดับไม่มีเหลือเพราะอำนาจของมรรคสมบุรณ์แล้ว นั่นท่านดำเนินอย่างนั้น

เราไปหามรรคผลนิพพานที่ไหน ถ้าไม่ค้นหาด้วยข้อปฏิบัติ ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ด้วยศรัทธาความเพียรของเรา มรรคผลนิพพานอยู่ที่ไหนเวลานี้ อยู่ในครั้งพุทธกาลก็เป็นของท่าน ไม่ใช่ของเรา กิเลสอยู่ที่ไหนเวลานี้ ความมืดคือความบิ่คั้นจิตใจอยู่ตลอดเวลา มันอยู่ที่ใจนี้ไม่ได้อยู่ที่ไหน แล้วที่นี้การแก้กิเลสเพื่อทำให้แจ้งซึ่งมรรคผลนิพพาน เราจะแก้ที่ไหนถ้าไม่แก้ที่ผูกที่มัดตัวเองอยู่ในใจเวลานี้ เต็มอยู่ภายในหัวใจนี้เราจะไปแก้ที่ไหนกัน

แก้ไม่แก้ด้วยความพากเพียร ไม่แก้ด้วยสติปัญญาจะเอาอะไรมาแก้ เครื่องมีนี่ท่านเคยแก้มาแล้ว ได้ผลเป็นที่พอใจมาแล้วตลอดกาลไหน ๆ ไม่เคยครีไม่เคยล้าสมัยถ้าคนที่ควรอยู่ในสมัยที่จะทรงมรรคผลนิพพานไว้ได้ จะไม่นอกเหนือจากความเพียรของผู้มันไปได้เลย นอกจากเป็นโมฆะภิกษุเท่านั้น ครองผ้าเหลืองมาแล้วก็ว่าตัวเป็นพระ เอาดินเหนียวมาติดหัวแล้วก็ว่าตัวมีหงอนไปเท่านั้น แล้วก็โอ้อำภาควมในเพศของตนเพียงผ้าเหลืองเท่านั้น ไม่ได้

ภาคภูมิในข้อวัตรปฏิบัติในความพากเพียรในความอาจหาญ การต่อสู้กับกิเลสประเภทต่าง ๆ ให้พินาศลึบหายไปโดยลำดับ ๆ ซึ่งควรจะเป็นความภาคภูมิด้วยวิธีการอย่างนี้

มันไม่ได้ภาคภูมิเพราะไม่ทำไม่จริงไม่จัง เราจะเอาอะไรมาเป็นจริงเป็นจังในตัวของเรา ถ้าธรรมไม่สัมผัสสัมพันธ์ภายในใจตั้งแต่สมาธิธรรมขึ้นไปถึงปัญญาธรรม วิโมกขธรรมแล้ว จะหาความแน่ใจความไว้วางใจหาสาระแก่นสารภายในจิตใจ หรือสารคุณภายในใจเราได้อย่างไร นั่นเป็นเพศอันหนึ่งเพียงประกาศให้โลกทราบเท่านั้น ยังไม่ได้เป็นความจริงความจังที่จะได้รับผลตอบแทนแต่ประการใด ถ้าไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้

จิตมันจะฉลาดผาดโผนโลดเต้นไปไหนนักหนา เกินโลกเกินสงสารเขา เกินอรรถเกินธรรมไปที่ไหน ถ้านำธรรมเข้ามาบังคับ มาฝึกมาทรมาน มันต้องยอมจำนนจนได้ ไม่ยอมหาคนดีไม่ได้ในโลกนี้ อย่ามาอยู่เฉย ๆ ให้เสียเวล่ำเวลาเปล่า ๆ ไม่เกิดประโยชน์ มาศึกษาอบรมก็ต้องเอาจริงเอาจังให้เห็นเหตุเห็นผลเห็นอรรถเห็นธรรมขึ้นภายในใจ การสอนนี้ไม่ได้นำธรรมมาจากไหน ออกมาจากใจนี้มาสอนหมู่เพื่อน แล้วการทำให้ทำที่นี้กำจัดกันที่นี้ กิเลสมันอยู่ที่ใจกำจัดกันที่ใจด้วยอุบายวิธีใด ก็นำมาสอนหมดไม่เคยปิดบังลึกลับเลยแม้แต่น้อย นี่จะให้เอาธรรมที่อื่นมาสอนเอาไม่ได้ ปรากฏที่ไหนเคยทำมาอย่างไรเคยรู้เคยเห็นอย่างไร ก็เอาธรรมนั้นมาแสดงให้หมู่เพื่อนฟัง เพราะเป็นที่แน่ใจในตนแล้วไม่สงสัย

ใครจะจริงก็จริง ห่วงอะไรห่วงป่าช้าการเกิดตาย เคยเกิดเคยตายมาก็ภพก็ชาติ เพราะอำนาจของกิเลสตัณหาพาวกพาเวียน เรายังไม่เห็นโทษของมันแล้วเราจะเห็นโทษอะไร ทุกวันนี้ที่ทำให้เกิดความทุกข์ความลำบากภายในจิตใจ ตลอดถึงปรากฏเป็นธาตุเป็นชั้นธัมมาให้แบกให้หามพร้อมด้วยอุปาทานเหล่านี้ ถ้าไม่ใช่เป็นเรื่องของกิเลส โทษแห่งความยึดความถือนี้จะมาจากไหน ไม่มีทางมาของทุกข์ทั้งหลาย เอ้า ลองปฏิบัติดูซิ เอาให้จริงให้จัง

คำว่าสมาธิอย่าให้มีแต่ชื่อ อย่าท่องจนปากจะฉีกเฉย ๆ คล่องปากคล่องใจ แต่สมาธิภายในใจไม่ปรากฏอย่าให้เป็นอย่างนั้น สมาธิท่านว่ายังงี้ แปลว่าอะไรบ้าง สมาธิก็คือความสงบ จิตตั้งมั่นว่าเป็นสมาธิ เหตุไรจิตจึงจะตั้งมั่น เวลานี้จิตเป็นยังงี้ มันโยกมันคลอนเหลาะ ๆ แหละ ๆ ไปกับกิเลสตัณหาอาสวะที่จุดที่ลากไปอยู่ตลอดเวลา บังคับจิตใจที่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิม นั้นเข้ามาสู่อรรถสู่ธรรมในวงสติในวงปัญญา บังคับให้อยู่ไม่ให้กิเลสหลุดลากออกไปด้วยความมีสติด้วยดี ทำไมจิตจะไม่ลงสู่ความสงบได้ เมื่อกำจัดความคิดปรุงทั้งหลายซึ่งเป็นเครื่องยุแห่ ก่อกวณจิตใจอยู่โดยลำดับ ๆ จนกระทั่งมันปรุงเรื่องราวอันใดที่เป็นกิเลสขึ้นไม่ได้แล้วทำไมจะไม่เป็นธรรม คือสมาธิธรรม ต้องปรากฏถ้ามีสติสืบต่อกันไปโดยลำดับ

ไม่ว่าจะยืนจะเดินจะนั่งจะนอน จิตกับสติไม่ให้เห็นห่างจากกัน เอาจริงเอาจังอยู่เช่นนั้น

จิตต้องสงบเป็นอื่นไปไม่ได้ เมื่อสงบแล้วต้องเห็นสมาธิแหละที่นี้ สมาธิเป็นอย่างนี้ แน่ รู้เอง คือความสงบนั้นแลเป็นสมาธิ เริ่มต้นสงบก็เริ่มต้นเป็นสมาธิ สงบมากเพียงไรจนเป็นบาทเป็นฐานแน่นหนามั่นคงก็ยิ่งเป็นสมาธิที่แน่นหนามั่นคงมากขึ้นอยู่ภายในจิตใจนั่นเอง ไม่อยู่ในที่ ไหน องค์สมาธิแท้ ๆ อยู่ที่ใจ

การพิจารณาทางด้านปัญญาเราไม่ต้องหาเวลา เวลา นอกจากจิตที่กำลังพักสงบเท่านั้น เวลาจะพิจารณาเวลาจะภาวนาให้สงบก็ต้องเอาจริงเอาจัง อุบายวิธีใดที่จิตใจจะเป็นไปเพื่อความสงบ ด้วยการกดขี่บังคับของใจก็ทำลงไปตามหลักธรรมที่ท่านสอนไว้ เวลาจิตขยายตัวออกมาจากความสงบแล้วพิจารณาทางด้านปัญญา ปัญญาเป็นสำคัญ พอจิตมีพื้นมีฐานเป็นความสงบบ้างแล้ว มีทางที่จะคิดอ่านไตร่ตรองอะไรต่ออะไรได้ ด้วยความมีสติเป็นเครื่องควบคุมงานแห่งการพิจารณาของตน พิจารณาอะไรต้องให้จริงให้จัง ให้ความรู้ความจดจ่อต่อเนื้อเรื่องเจตนาให้อยู่กับสิ่งนั้นจริง ๆ อย่าสักแต่พิจารณาเอาเวลาเวลาเข้ามาเหยียบย่ำทำลายความจริงให้เสียไปหมด

เอาความจริงพิจารณาความจริงซึ สติเป็นความจริง ปัญญาเป็นความจริง ความเพียรเป็นความจริง ย่อมจะติดตามความจริงทั้งหลายซึ่งเป็นฝ่ายต่ำ ได้แก่กิเลสตัณหาอาสวะได้โดยลำดับ ๆ ไม่ต้องสงสัย เพราะท่านเคยดำเนินมาแล้ว พระพุทธเจ้าพระสงฆ์สาวกตลอดครูอาจารย์ทั้งหลาย ท่านดำเนินมาแล้ว ได้ผลมาแล้ว ด้วยวิธีการที่กล่าวมาเหล่านี้ ทำไมเรานำมาประพฤติปฏิบัติจึงจะไม่ปรากฏผล ถ้าเราจริงจังกตามหลักธรรมด้วยเจตนามุ่งหมายต่ออรรถต่อธรรมจริง ๆ ไม่คลาดเคลื่อนจากสติที่บังคับงาน ต้องได้ผล

การพิจารณาทางด้านปัญญาไม่ว่าข้างนอกข้างใน จิตใจมันติดมันข้องอยู่กับอะไร เช่น รูปเป็นต้น เอามาคลี่คลายดูให้เห็นละเอียดล่อออกก็ครั้งก็หนไม่สำคัญ สำคัญที่ความรู้แจ้งเห็นจริงตามหลักความจริงเป็นขั้นเป็นตอนไปนั้นแลเป็นความถูกต้อง ย้อนเข้ามาพิจารณาภายในก็เป็นอย่างนั้นเหมือนกัน หนึ่ง เนื้อ เอ็น กระดูก หุ้มห่อกันไว้มีแต่กองกระดูกเต็มร่างนี้ เรายังว่าเป็นของสวยของงามของดีของดี ว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคลอยู่หรือ มันโง่ขนาดไหนจิตที่ถูกกิเลสหลอกนั้น ธรรมคลี่คลายลงไป ความคลี่คลายของธรรมก็เป็นเรื่องแก้กิเลสความมกมายของตัวเองนั้นแล

สอนกรรมฐาน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ แน่ ดูผมก็ดูซิมันมีคุณค่ามีราคาอะไรพอที่จะไปหลงติดหลงพันมันนักหนา ขนก็เหมือนกันแม้แต่ขนหมามันยังมี ขนสัตว์มันยังมี ผมขนเรามันจะวิเศษวิโสไปไหนพอให้ติดให้พันเอานักเอาหนา เล็บ ฟัน แน่ ของสัตว์ก็มี จะมาวิเศษวิโสอะไรตั้งแต่เล็บฟันของมนุษย์ หนักก็เหมือนกัน หนักสัตว์ก็มีมันวิเศษวิโสอะไรยิ่งกว่าหนักคนพอที่จะติดข้องพันพันเอานักหนา พิจารณาคลี่คลายดูให้เห็นชัดเจน ดูข้างนอกแล้วดูข้างใน

พลิกไปพลิกมาดูทุกเล่มทุกเหลี่ยมทุกสันทุกคมให้เห็นชัดเจน

ดูเข้าไปเนื้อก็ดูซิ เอ็น กระดูก เข้าไปข้างในเท่าไรยิ่งเห็นแต่ของปฏิกลุโสโครกเต็มไปหมดทั้งร่างนี้ เรายังจะมาแบกมาหามอยู่ด้วยอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นอยู่หรือ นั่นคือกิเลส มันดื้อต่อธรรมอย่างนั้นให้เราดู มันไม่ยอมเห็นตามธรรม มันต้องฝืนไปแบบมันนั่นแหละ ที่นี้เราผู้ยอมจำนนที่เชื่อมัน ก็ต้องถูกลากถูกเข็นถูกละไปถลอกปอกเปิกไปด้วยความทุกข์ความลำบากความทรมาณหาที่ยุติไม่ได้ มีแต่ความฟุ้งซ่านรำคาญจิตใจ เมื่อพิจารณาให้เห็นตามความจริงนี้แล้วจิตใจจะตื่นไปไหน

โลกธาตุนี้มันเหมือนกันหมด ถ้าพูดถึงเรื่องธาตุเรื่องชั้นรัก็ไม่มีอะไรมากกว่ากัน ยิ่งกว่ากัน วิเศษวิโสกว่ากัน พูดถึงเรื่องกอง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็เต็มไปหมดในร่างกาย พูดถึงความปฏิกลุโสโครก ความเป็นอยู่ของมันก็ไม่ว่าข้างนอกข้างใน เต็มไปด้วยความปฏิกลุโสโครก เห็นได้อย่างชัดเจน แม้ตาเนื้อดูก็ไม่ผิดแล้วเหตุใดตาสติปัญญาซึ่งควรจะแหลมคมยิ่งกว่าตาใจนี้ ทำไมจะไม่รู้ไม่เห็นความจริงเหล่านี้ที่มีอยู่กับตน แยกแยะพิจารณาให้เห็นชัดเจนลงไป

ในขณะที่พิจารณาไม่ต้องไปวุ่นไปห่วงในเรื่องสมาธิคือความสงบ พิจารณาให้เป็นการเป็นงาน ให้เข้าอกเข้าใจในสิ่งที่มีอยู่ในร่างกายหรือนอกร่างกายก็ตาม มันเป็นสัจธรรมได้ด้วยกัน ถ้าพิจารณาให้เป็นมรรคเป็นได้ทั้งนั้น ถ้าคิดให้เป็นสมุทัยข้างในก็เป็นข้างนอกก็เป็น คิดด้วยความรักความชมความยินดีในสิ่งนี้เป็นของสวยของงาม ว่าเป็นสิ่งจีรังถาวร นั่นคือเรื่องของสมุทัย คิดข้างนอกก็เป็นสมุทัย คิดข้างในก็เป็นสมุทัย เมื่อคิดไปในทางที่ละที่ถอนตรงกันข้ามกับคำว่าสวยว่างาม ตรงกันข้ามกับคำที่ว่าแน่นอนหนามั่นคง จิตใจย่อมปล่อยวางเพราะความเข้าใจในการพิจารณาตามหลักความจริง นี่การพิจารณาเป็นอย่างนั้น

ถือเป็นการเป็นงานจริง ๆ เรื่องของความสงบก็ดี เรื่องของปัญญาก็ดี เมื่อถึงขั้นตอนใดที่จะควรดำเนินแบบใด ดำเนินทางด้านปัญญา ดำเนินทางด้านสมาธิ ก็เอาจริงเอาจังให้เป็นกิจให้เห็นความสงบของใจจริง ๆ ขณะที่ดำเนินทางด้านปัญญาก็ตั้งใจพิจารณาคลี่คลายดูให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน ตามความจริงที่มีอยู่ภายในร่างกายของตนและคนอื่น ทำไมจะไม่เห็น ทำไมจะไม่รู้ ของจริงมีอยู่ชัด ๆ เราฝืนความจริงเฉย ๆ จิตใจจึงเป็นไปไม่ได้ ถ้าไม่ฝืนต้องรู้

อย่างกายของเราที่เห็นอยู่แล้วนี้ความแปรสภาพก็เห็นอยู่ ความทุกข์ความลำบากด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ความหิวความกระหายเจ็บไข้ได้ป่วย บีบบังคับอยู่ตลอดเวลา ท่านก็บอกว่าร่างกายนี้เป็นรังแห่งโรค ไม่ใช่รังแห่งความแน่นอนถาวร ไม่ใช่รังแห่งความสวยความงาม มันเป็นรังแห่ง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา รังแห่งความปฏิกลุโสโครกป่าช้าผีดิบทั้งนั้น พูดตามหลักธรรมเป็นความจริงอย่างนี้

จิตใจแย้งกันกับหลักธรรม มันขัดกันต่อสู้กันกับธรรม เราเป็นผู้เข้าฝ่ายกิเลสเพื่อไปทำลายตัวเอง ความจริงไม่ปรากฏ สมบัติก็เลยได้ยินแต่ชื่อ ปัญญาก็ได้ยินแต่ชื่อ องค์สมาธิที่แท้จริงก็ดี ปัญญาที่เป็นเครื่องฟาดฟันหินเหล็กกับกิเลสทั้งหลายอันแท้จริงก็ไม่ปรากฏ เมื่อเป็นเช่นนั้นกิเลสจะถลอกปอกเปิกไปได้ยังไง สติปัญญาของเราไม่มีมาใช้ต่อสู้กับมันบ้าง มีแต่ยื่นด้ามดาบให้มันฟันเอา ๆ เจ้าของไม่จับด้ามดาบฟันมันเลย ปัญญา ก็กลายเป็นสัญญาไปเสีย หมายนั้นหมายนี้หลอกลวงตนเอง นี่การพิจารณาปัญญาพิจารณาอย่างนั้น

เอาให้จริงให้จัง ไม่ยอมให้จิตหนีไปไหน เวลานี้จะทำงานตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ทำงานเพื่อความรื้อฟื้นจิตใจของตนที่ถูกกิเลสเหยียบย่ำทำลายจนจมมิดให้โผล่ตัวขึ้นมา ทำลายสิ่งที่ปกคลุมจิตใจให้มีตมนอนธการนี้ให้มีความสว่างไสวขึ้นมา ด้วยสมาธิด้วยปัญญาไม่หยุดไม่ถอย เป็นก็ตามตายก็ตาม งานอื่นเราได้เคยผ่านมาหมดแล้วไม่เห็นมีอะไรเป็นสารคุณพอที่จะให้เป็นที่ระลึกเป็นที่ไว้ออกไวใจได้เลย แต่งานภายในคืองานรื้อภพหรือชาติงานกรรมฐานนี้ เป็นงานสำคัญที่จะถอดถอนกิเลสตัดมหาอาสวะ รื้อภพหรือชาติไม่ให้มีเหลือ เรียกว่างานล้างป่าช้า ป่าช้าคือความเกิดตายมีอยู่ภายในจิตกับร่างกายอันนี้ ซึ่งเป็นผลแห่งภพแห่งชาติหรือเป็นผลแห่งกิเลสมันผลิตขึ้นมา เอาให้จริงให้จัง พิจารณาลงไปแล้วไม่เห็นมีอะไร ก็มีเท่านั้น

การปฏิบัติถ้าอ่อนแอแล้วไม่มีหวังนะ ต้องฝืน ฝืนกับกิเลสจึงเรียกว่าต่อสู้กิเลส ไม่ฝืนไม่เรียกว่าต่อสู้ กิเลสมันหยาบอย่างนั้นมันต้องการอย่างนั้น ธรรมก็ต้องฝืน ธรรมให้เป็นอย่างนี้ ต้องเป็นไปตามธรรม ฝืนกิเลสให้เป็นไปตามธรรมจึงเรียกว่าต่อสู้กัน ไม่เช่นนั้นไม่เรียกว่าต่อสู้ ความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นวิสัยของโลกวิสัยของกิเลสนั้น มันปรึ่มอยู่ตลอดเวลาจะล้นฝั่งอยู่แล้ว แต่ความอยากรู้อยากเห็นในด้านธรรมะนี้มีจำนวนน้อย หรือมีกำลังน้อยยิ่งกว่าความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นฝ่ายกิเลส มันจึงแพ้กิเลสเรื่อย ๆ ไป เพราะฉะนั้นจึงต้องต่อสู้ ไม่เสียดายในความอยากรู้อยากเห็น ฝืนจิตลงไป หักห้ามจิตลงไป อย่าให้มันฝืนเราได้ เราต้องฝืนมันให้ได้ ได้ครั้งหนึ่งแล้วครั้งที่สองต่อไปเรื่อย ๆ ครั้งที่สามเรื่อย ๆ แล้วมีกำลังมากขึ้นโดยลำดับ ที่นี้ไม่ถอย

สติปัญญาเป็นสิ่งที่อบรมให้มีความแก่กล้าสามารถได้ จนกลายเป็นมหาสติมหาปัญญา ฟังเอาซิ ออกจากสติที่ลุ่มลุ่มคลุกคลาน ได้บ้างเสียบ้างในขั้นเริ่มแรกที่เรายังไม่เข้าใจในอรรถในธรรม เพิ่งเริ่มฝึกหัดก็มิได้มีเสีย แม้เจตนาเต็มอยู่โดยสมบูรณ์ก็ตาม แต่เพราะอำนาจของกิเลสยังมีอยู่มาก มีกำลังมาก สามารถทำลายสติปัญญาให้ลุ่มจมเสียหายไปได้ในขณะ ๆ หนึ่ง แต่พอรู้สึกเมื่อไรก็ตั้งขึ้นมา ๆ ตั้งมาหลายครั้งหลายหนก็ติดต่อกันเป็นลำดับทั้งฝ่ายสติทั้งฝ่ายปัญญา

ปัญญาได้พิจารณามากน้อยเพียงไร ยิ่งมีความคล่องแคล่วตัวเองขึ้นโดยลำดับ มีกำลัง

ความสามารถและคล่องแคล่วไปเรื่อย ๆ พิจารณาขั้นนี้คล่องแคล่ว และต่อไปขั้นนั้นคล่องแคล่ว ๆ ไปหมด สติก็ติดตามงานโดยลำดับ ๆ จนกลายเป็นสติกับปัญญาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แยกจากกัน นั้นละท่านเรียกว่ามหาสติมหาปัญญา อยู่กับผู้ที่อบรมบำรุงสติปัญญาอยู่โดยลำดับ จะปรากฏขั้นที่ใจนั้นแล

ความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลาย เป็นความเลิศความประเสริฐของใจดวงนั้น ของบุคคลผู้นั้น การจมอยู่ในกิเลสตัณหาอาสวะ จมมานานแล้วไม่เห็นมีความวิเศษวิโสอันใดเลย มีตั้งแต่ความทุกข์ความลำบากทรมานมาตั้งกึ่งก็กึ่งก็กลับนับไม่ถ้วน นี่โทษของมันเราควรจะเห็นแล้ว คุณค่าแห่งความหลุดพ้นจากทุกข์นี้ไม่มีอะไรเสมอแล้วในโลกทั้งสามนี้ จิตที่มันติดมันตันมันมั่วมันวายเป็นสายแสงทางนั้นทางนี้อยู่ตลอดมานั้น เพราะเรื่องของกิเลสพาให้เป็นทั้งนั้น ไม่ใช่เรื่องธรรมพาให้เป็น

ถ้าเรื่องธรรมพาให้เป็น ๑) จิตใจต้องสงบเป็นสมาธิ ๒) จิตใจย่อมมีความคล่องแคล่วแกล้งล้าด้วยการพิจารณาพิจารณาถอดถอนกิเลสประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นความยึดมั่นถือมั่นสำคัญผิดออกไปได้โดยลำดับ ๆ จนกลายเป็นสติปัญญาที่คล่องตัวขึ้นมา กิเลสจะมีหนาแน่นขนาดไหนพันอำนาจของสติปัญญานี้ไปไม่ได้ สุดท้ายกิเลสก็หมอบ ที่แรกสติปัญญาหมอบ กิเลสออกเพ่นพ่าน ครั้นหนักเข้า ๆ กิเลสก็หมอบ ตัวตายก็ตายไป ตัวไม่ตายก็หมอบ สติปัญญาแก่งล้าขึ้นมา สุดท้ายก็เอาให้เหลือไม่มีอะไรเหลือเลย นั้นละความวิเศษอยู่ตรงนั้น

จิตใจที่หลุดพ้นจากกิเลสทั้งหมดแล้ว เป็นจิตใจที่พิเศษโดยไม่ต้องเสกสรร วิเศษหรือเลิศโลก เหนือโลก อยู่ที่ไหนก็เหนืออยู่อย่างนั้น เพราะไม่มีอะไรเข้าไปเกี่ยวข้องได้เลย นี่เราจะเห็นได้อย่างชัด ๆ เมื่อสิ่งยั่วชวนก่อวาททั้งหลาย ซึ่งล้วนแล้วตั้งแต่กิเลสที่เป็นอยู่ภายในจิตนี้ได้ออกไปหมดแล้วไม่มีอะไรเหลือแล้ว ไม่มีอะไรดีไม่มีอะไรไม่ดี ไม่มีอะไรมาผูกมัดก่อวาท มีแต่ชั้นธรรมาวัตร ๆ ซึ่งแสดงตนอยู่ยิบเย็บ ๆ เพียงเท่านั้น เหมือนสัตว์ไม่มีเจ้าของ

เพราะความคิดความปรุงตลอดสัญญาความหมายวิญญาณความรู้ ก็สักแต่ปรากฏขึ้นมาแล้วดับไป ๆ เพราะไม่มีสิ่งที่เชื่อมโยงกัน ไม่มีความสืบทอด ท่านจึงเรียกว่าชั้นธรรมาวัตร เพราะชั้นธรรมาวัตรไม่มีกิเลสตัณหาเป็นผู้ควบคุมเป็นเจ้าของ ถ้าธรรมเป็นเจ้าของธรรมก็ไม่ยึดเสีย ถ้ากิเลสเป็นเจ้าของแล้วต้องยึด ท่านจึงเรียกว่าอุปาทานชั้นธรรมาวัตร ยึดมั่นถือมั่นในรูป ในเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณของตน นอกจากนั้นก็ยังยึดมั่นถือมั่นทั้งใจทั้งชั้นนี้ด้วย ว่าเป็นตนเป็นเราเป็นของเรา

นี่ถ้ากิเลสเป็นเจ้าของมันยึดหมด แต่ถ้าธรรมเป็นเจ้าของแล้วปล่อยหมด ด้วยเหตุนี้ชั้นธรรมาวัตร ๕ จึงเป็นชั้นที่บริสุทธิ์ คือเป็นชั้นธรรมาวัตร ๆ ไม่เจือปนด้วยกิเลส แม้ธรรมเองผู้ที่ใช้ชั้น

นั่นก็ไม่ติดชั้น ๕ เมื่อชั้น ๕ ซึ่งเป็นสมบัติของกิเลส แต่กิเลสได้สิ้นไปจากใจนี้แล้ว ชั้น ๕ ก็กลายเป็นเครื่องมือของธรรมไป แต่ธรรมคือจิตที่บริสุทธิ์แล้วนี้ย่อมไม่ยึดไม่ถือชั้น ๕ หากอาศัยชั้น ๕ เป็นเครื่องใช้ทำประโยชน์ให้โลกสงสาร เพียงแต่รับผิดชอบกันไปเท่านั้น

ความยึดมั่นถือมั่นความกังวลวุ่นวาย อันเป็นสิ่งที่จะทำให้จิตใจให้กระเพื่อมขุ่นมัวนั้นไม่มีเหลือตั้งแต่ความบริสุทธิ์ล้วน ๆ เหลือแต่ชั้นที่แสดงตัวยับเยิบ ๆ อยู่ตามประสีประสาของมันเป็นเท่านั้น เมื่อถึงกาลแล้วมันก็สลายตัวของมันลงไปตามเรื่อง ใจก็รู้ไว้แล้วชัด ๆ ไม่สงสัย จิตก็บริสุทธิ์ล้วน ๆ อยู่ตลอดเวลาอากาโลก ไม่มีผู้มาบังคับบัญชาจิตดวงนั้น สติกับปัญญาที่เคยบังคับบัญชาเคยรักษาบำรุงจิตดวงนั้นก็หมดหน้าที่ไป เป็นสติปัญญาที่เอามาใช้เพื่อประโยชน์แก่โลกเท่านั้น ไม่ใช่สติปัญญาที่จะต้องไปปราบปรามหรือแก้กิเลสประเภทต่าง ๆ เหมือนแต่ก่อน

แล้วสติปัญญาประเภทนี้ก็หมดภาระที่จะรักษาใจอีกต่อไป เพราะใจเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์เหนือแล้ว สติปัญญาเป็นสมมุติ ไม่ว่าจะป็นชั้นใดของสติปัญญาเป็นสมมุติทั้งนั้นคือเครื่องแก้กิเลส เมื่อกิเลสได้สิ้นสุดลงไปจากจิตใจแล้ว สติปัญญาก็หมดหน้าที่ไป จะนำมาใช้เฉพาะเป็นกาลเป็นเวลาที่จะเห็นสมควรจะใช้ในการนั้น ๆ เพื่อประโยชน์แก่โลกแก่สงสารเท่านั้นเอง นั่นความประเสริฐประเสริฐอยู่ที่ตรงนั้น

อยู่ไหนก็ไม่มีอะไรกังวลใจ เรียกว่าพ้นโทษ ไม่ได้ถูกควบคุมเหมือนแต่ก่อน แต่ก่อนต้องควบคุมด้วยสติปัญญา นอกจากนั้นกิเลสยังมาควบคุมอีก ถ้าชำระกิเลสไม่ได้ กิเลสจะต้องมาควบคุมกดขี่บังคับ สติปัญญาต้องได้ระมัดระวังรักษาใจอยู่ตลอดเวลา ไม่เช่นนั้นก็ถูกย้ายถูกทำลายจนได้ นี่ละการประกอบความเพียรให้เห็นความจริง เห็นที่ตรงนี้ไม่เห็นที่ตรงไหน เอาให้จริงให้จังลงที่นี้

สาเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะแย้งไปที่ไหนได้วะ ถ้างงได้รู้ได้เห็นจริงแล้วไม่มีที่แย้ง จะต้องเป็นไปตามที่ว่านี้ทั้งนั้น เช่นที่ว่าชั้นล้วน ๆ นี่จำให้ดี ปฏิบัติไป จิตก็จิตล้วน ๆ ความบริสุทธิ์ล้วน ๆ ชั้นก็ชั้นล้วน ๆ อยู่ด้วยกันแต่ไม่คละเคล้ากัน นอกจากไม่คละเคล้าแล้วยังไม่ยึด เป็นอย่างนั้น

ใครจะสอนจริงยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า ถ้าเราต้องการความพ้นทุกข์จริง ๆ ก็ต้องเชื่อพระพุทธเจ้าชื่ เชื่อกิเลสเชื่อมานานแล้ว เชื่อราคะตัณหาที่เชื่อมาพอแล้วได้ผลอะไรเป็นที่พึงใจ เชื่อความโลภความโกรธความหลง บรรดาภิเลสประเภทต่าง ๆ เชื่อมาพอแล้วได้ผลอะไร ที่นี้พลิกจิตใจให้มาเชื่อธรรม ฟืนกิเลสต่อสู้กิเลส เอ้า ความอยากจะอยากขึ้นมาประเภทใด ใครครวญคลี่คลายดูให้เห็นชัด ความอยากนี้เป็นกิเลสหรือความอยากนี้เป็นธรรม ส่วนมากถ้าเป็นความ

อยากแล้วมักจะเป็นกิเลสเสมอ

ความอยากในธรรมเพียงแสดงขึ้นก็รู้ อยากประกอบความพอกความเพียร อยากหลุดพ้นมีความพอกความเพียรเป็นเครื่องสนับสนุน มีความเพียรเป็นกำลังขึ้นโดยลำดับ เพราะศรัทธาความเชื่อ ความหวังพ้นทุกข์มีกำลังมาก เป็นเหตุให้จุดลากความเพียรนั้นไปโดยลำดับ และให้มีกำลังมากเช่นเดียวกัน ความอยากประเภทเหล่านี้เป็นมรรค ไม่ใช่ความอยากที่เป็นกิเลสตัณหาอาสวะ ขุดค้นลงให้เห็นจริงเห็นแจ้งภายในตนซิ ให้ได้รู้ได้เห็น

เอาละ